

NYELVÉBEN ÉL A NEMZET.

E szálló ige eredetét Tóth Béla (Szájrol szájra, 1895, 184. l.) II. József németesítő törekvése által keltett ellenhatásban keresi, „hogy azonban ki adta először a gondolatnak ezt a tökéletes alakot: eddig — úgymond — nem sikerült kiderítenem“. Említi Bessenyei és Kölcsey ily értelmű kifejezéseit s Széchenyiről a *Hitelből* (1830) idézi ezt a mondatot: „Az egészséges nemzetiségnek pedig egy főkísérője a nemzeti nyelv, mert míg az fennmarad, a nemzet is él“.

Széchenyi e szavainak és számos hasonló nyilatkozatának nyilván hatása volt e gondolat későbbi fogalmazására és feltehetően éppen e tekintetben is, mint egyébként, Széchenyi hatása alatt állott Joó János könyve (Nézetek a magyar nemzet műveltségi és technikai kifejlése tárgyában; Budán, a m. kir. egyetem betűivel, 1841). Ennek az 1839-ben írt munkának 32. lapján olvasható ez a mondat: „Sokszor és sokak által kifejtett már azon legtisztább igazság, hogy *minden nemzet csak nyelvében él* . . .“ A szálló ige mai alakjától ez nem különbözik jobban, mint a „Magyarország nem volt, hanem lesz“ az eredeti fogalmazásától.

(Szeged)

I. S.